

හාලිද්දිකානි සුතනං

හාලිද්දිකානි සුත්‍රය

එවං මෙ සුතනං: එකං සමයං ආයසමා මහාකච්චනො අවනතිසු විහරති කුරරසරෙ පපාතෙ පබ්බතෙ. අප්ඵ බො හාලිද්දිකානි ගහපති යෙනායසමා මහාකච්චනො තෙනුපසඩකම්. උපසඩකම්චො ආයසමනං මහාකච්චනං අභිවාදෙචො එකමනනං නිසීදි. එකමනනං නිසීනො බො හාලිද්දිකානි ගහපති ආයසමනං මහාකච්චනං එතදවොච. චුතතමිදං භනෙන, භගවතා අට්ඨකචගහියෙ මාගන්දිය පසෙද්දං-

මකං පනාය අනිකෙතසාරී
ගාමෙ අකුබ්බං මුනි සඤ්චානි
කාමෙති රිතො අපුරෙකබරානො
කථං න විගගයන ජනෙන කයිරාති

ඉමස්ස භු බො භනෙන, භගවතා සඩ්ඛිතෙනන භාසිතස්ස කථං විඤ්චාරෙන අඤ්චො දට්ඨබ්බොති?

මා විසින් මෙසේ අසන ලදී. එක් සමයෙක ආයුෂ්මත් මහාකච්චායන ස්ථවිරයන් වහන්සේ අවන්ති ජනපදයෙහි කුරරසර නම් නගරයෙහි පවත්න නම් පච්චයෙහි වාසය කරන සේක. ඉක්බිති හාලිද්දිකානි නම් ගහපති තෙමේ ආයුෂ්මත් මහාකච්චායන ස්ථවිරයන් වහන්සේ යම් තැනෙක්හි ද එතැන්හි පැමිණියේ ය. පැමිණ ආයුෂ්මත් මහාකච්චායන ස්ථවිරයන් වහන්සේට වැඳ එකත් පසෙක උන්නේය. එකත් පසෙක උන්නා වූ හාලිද්දිකානි ගහපති තෙම ආයුෂ්මත් මහාකච්චායන ස්ථවිරයන් වහන්සේට මේ කාරණය සැල කළේය. එනම් ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් අෂ්ටක වර්ගයෙහි මාගන්දිය පුශ්ඤයෙහි මෙසේ වදාරන ලදී.

ගෙය අත්හැර ගෙයි වාසය නො කරන්නා වූ
ගම හා එක්ව නො වසන්නා වූ
කාමය කෙරෙන් මිදුනා වූ සසර පෙරටු කොට නැත්තා වූ මුනි තෙමේ
කෙසේ නම් ජනයා සමග විරුද්ධව කථා නො කරන්නේ ද

ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් සංකෙෂ්පයෙන් වදාරන ලද මේ දේශනාවේ අර්ථය විස්තර වශයෙන් කෙසේ දතයුතු ද යනුයි.

රූපධාතු බො ගහපති, විඤ්ඤාණස්ස ඔකො, රූපධාතුරාගචිතිබද්ධඤ්ච පන විඤ්ඤාණං ඔකසාරීති චුචචති. වෙදනාධාතු බො ගහපති, විඤ්ඤාණස්ස ඔකො, වෙදනාධාතුරාගචිතිබද්ධඤ්ච පන විඤ්ඤාණං ඔකසාරීති චුචචති. සඤ්ඤාධාතු බො ගහපති, විඤ්ඤාණස්ස ඔකො, සඤ්ඤාධාතුරාගචිතිබද්ධඤ්ච පන විඤ්ඤාණං ඔකසාරීති චුචචති. සඩ්ඛාරධාතු බො ගහපති, විඤ්ඤාණස්ස ඔකො. සඩ්ඛාරධාතු-රාගචිතිබද්ධඤ්ච පන විඤ්ඤාණං ඔකසාරීති චුචචති. එවං බො ගහපති, ඔකසාරී හොති.

ගහපතිය, රූපස්කන්ධය වනාහි විඤ්ඤාණයාගේ ඕකය(ගෙය) ය. රූපස්කන්ධයෙහි ඇලෙන රාගයෙන් බැඳුණු විඤ්ඤාණය ඕකසාරීයයි කියනු ලැබේ.

ගහපතිය වේදනා ස්කන්ධය විඤ්ඤාණයාගේ ඕකය(ගෙය) ය. වේදනාවෙහි ඇලෙන රාගයෙන් බැඳුණු විඤ්ඤාණය ඕකසාරීයයි කියනු ලැබේ.

ගහපතිය, සංඤ්ඤා ස්කන්ධය විඤ්ඤාණයාගේ ඕකය(ගෙය) ය. සංඤ්ඤා ස්කන්ධයෙහි ඇලෙන රාගයෙන් බැඳුණු විඤ්ඤාණය ඕකසාරීයයි කියනු ලැබේ.

ගහපතිය, සංස්කාර ස්කන්ධය විඤ්ඤාණයාගේ ඕකය(ගෙය) ය. සංස්කාර ස්කන්ධයෙහි ඇලෙන රාගයෙන් බැඳුණු විඤ්ඤාණය ඕකසාරීයයි කියනු ලැබේ. ගහපතිය මෙසේ වනාහි ඕකසාරී නම් වෙයි.

කථකදව ගහපති, නිකෙතසාරී හොති: රූපනිමිතතනිකෙතවිසාරවිනිබ්‍රමා බො ගහපති, නිකෙතසාරීනි වුච්චති. සද්දනිමිතතනිකෙතවිසාරවිනිබ්‍රමා බො ගහපති, නිකෙතසාරීනි වුච්චති. ග්‍රහනිමිතතනිකෙතවිසාරවිනිබ්‍රමා බො ගහපති, නිකෙතසාරීනි වුච්චති. රසනිමිතතනිකෙතවිසාරවිනිබ්‍රමා බො ගහපති, නිකෙතසාරීනි වුච්චති. ඵොට්ඨබ්බනිමිතතනිකෙතවිසාරවිනිබ්‍රමා බො ගහපති, නිකෙතසාරීනි වුච්චති. ධමමනිමිතතනිකෙතවිසාරවිනිබ්‍රමා බො ගහපති, නිකෙතසාරීනි වුච්චති. එවං බො ගහපති, නිකෙතසාරී හොති.

ගෘහපතිය, කෙසේ නම් නිකේතසාරී(ගෙයි හැසිරෙන්නේ නම්) වේ ද: රූපාරම්මණය වාසස්ථාන(වසන තැන) කොට, උපන් කෙලෙසුන්ගේ පැතිරීම(විසාර) සහ බැඳීම(විනිබ්‍රම) සිදුවන හෙයින් නිකේතසාරී යයි කියනු ලැබේ. ශබ්දාරම්මණය වාසස්ථාන(වසන තැන) කොට, උපන් කෙලෙසුන්ගේ පැතිරීම(විසාර) සහ බැඳීම(විනිබ්‍රම) සිදුවන හෙයින් නිකේතසාරී යයි කියනු ලැබේ. ග්‍රහාරම්මණය වාසස්ථාන(වසන තැන) කොට, උපන් කෙලෙසුන්ගේ පැතිරීම(විසාර) සහ බැඳීම(විනිබ්‍රම) සිදුවන හෙයින් නිකේතසාරී යයි කියනු ලැබේ. රසාරම්මණය වාසස්ථාන(වසන තැන) කොට, උපන් කෙලෙසුන්ගේ පැතිරීම(විසාර) සහ බැඳීම(විනිබ්‍රම) සිදුවන හෙයින් නිකේතසාරී යයි කියනු ලැබේ. ඵොට්ඨබ්බාරම්මණය වාසස්ථාන(වසන තැන) කොට, උපන් කෙලෙසුන්ගේ පැතිරීම(විසාර) සහ බැඳීම(විනිබ්‍රම) සිදුවන හෙයින් නිකේතසාරී යයි කියනු ලැබේ. ධර්මාරම්මණය වාසස්ථාන(වසන තැන) කොට, උපන් කෙලෙසුන්ගේ පැතිරීම(විසාර) සහ බැඳීම(විනිබ්‍රම) සිදුවන හෙයින් නිකේතසාරී යයි කියනු ලැබේ. ගෘහපතිය, මෙසේ වනාහි නිකේතසාරී නම් වෙයි.

කථකදව ගහපති, ගාමෙ සජචජාතො හොති: ඉධ ගහපති, එකවෙවා ගිහිති සංසට්ඨො විහරති සහනජදී සහසොකී සුඛිතෙසු සුඛිතො දුකඛිතෙසු දුකඛිතො. උප්පනෙනසු කිච්චකරණීයෙසු අතතනා වොයොගං ආපජජති. එවං ඛො ගහපති ගාමෙ සජචජාතො හොති.

ගාහපතිය, කෙසේ නම් ගම හා එක්වන ස්වභාවය ඇත්තේ ද: ගාහපතිය, මේ ශාසනයෙහි ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ගිහියන් හා එක්ව වාසය කරයි. එක්ව සතුටු වෙමින් එක්ව ශෝක වෙමින් ගිහියන් සැපවත් වූ කල්හි තමාත් සැප සහිත වෙමින් ගිහියන් දුක් සහිත වූ කල්හි තමාත් දුක් සහිත වෙමින් ගිහියන්ගේ නොයෙක් කටයුතු උපන් කල්හි තමාත් ඔවුන් හා එක්වීමට පැමිණෙයි. ගාහපතිය මෙසේ වනාහි ගම හා එක්ව වාසය කරන්නේ නම් වේ.

කථකදව ගහපති, ගාමෙ න සජචජාතො හොති: ඉධ ගහපති, එකවෙවා ගිහිති අසංසට්ඨො විහරති න සහනජදී න සහසොකී න සුඛිතෙසු සුඛිතො න දුකඛිතෙසු දුකඛිතො. උප්පනෙනසු කිච්චකරණීයෙසු අතතනා වොයොගං ආපජජති. එවං ඛො ගහපති, ගාමෙ න සජචජාතො හොති.

ගාහපතිය, කෙසේ නම් ගම හා එක්ව වාසය නො කරන්නේ ද: ගාහපතිය, මේ ශාසනයෙහි මහණ තෙමේ ගිහියන් හා මිශ්‍රව වාසය නො කරයි. ගිහියන් හා එක්ව සතුටු නො වන්නේ ශෝක නො වන්නේ ගිහියන් සැප සහිත වූ කල්හි තමාත් සැප සහිත නො වන්නේ ගිහියන් දුක් සහිත වූ කල්හි තමාත් දුක් සහිත නො වන්නේ ගිහියන්ගේ කටයුතු උපන් කල්හි ඒ කටයුතුවලට එක්වීමට නො පැමිණෙන්නේ වෙයි. ගාහපතිය මෙසේ වනාහි ගම හා එක් නො වන්නේ නම් වේ.

කථකදව ගහපති, කාමෙහි අරිතො හොති: ඉධ ගහපති, එකවෙවා කාමෙසු අවිගතරාගො හොති අවිගතජ්ජෙද්ද අවිගතපෙමො අවිගතපිපාසො අවිගතපරිලාහො අවිගතතණො. එවං ඛො ගහපති, කාමෙහි අරිතො හොති.

ගාහපතිය, කෙසේ නම් කාමයන්ගෙන් නො මිදුණේ නම් වේ ද, ගාහපතිය මේ ශාසනයෙහි ඇතැම් පුද්ගලයෙක් කාමයන්හි දුරු නොකළ රාගය ඇත්තේ වේ ද දුරු නොකළ ඡ්ඡදය ඇත්තේ වේ ද දුරු නොකළ ප්‍රේමය ඇත්තේ වේ ද දුරු නොකළ පිපාසය ඇත්තේ වේ ද දුරු නොකළ දහය ඇත්තේ වේ ද දුරු නොකළ තෘෂ්ණාව ඇත්තේ වේ ද ගාහපතිය මෙසේ වනාහි කාමයන්ගෙන් නො මිදුණේ නම් වෙයි.

කථකදව ගහපති, කාමෙහි රිතො හොති: ඉධ ගහපති, එකවෙවා කාමෙසු විගතරාගො හොති විගතජ්ජෙද්ද විගතපෙමො විගතපිපාසො විගතපරිලාහො විගතතණො. එවං ඛො ගහපති, කාමෙහි රිතො හොති.

ගාහපතිය, කෙසේ නම් කාමයන්ගෙන් මිදුණේ නම් වේ ද, මේ ශාසනයෙහි ඇතැම් පුද්ගලයෙක් කාමයන්හි දුරු කළ රාගය ඇත්තේ වේ ද දුරු කළ ඡ්ඡදය ඇත්තේ වේ ද දුරු කළ ප්‍රේමය ඇත්තේ වේ ද දුරු කළ පිපාසය ඇත්තේ වේ ද දුරු කළ දහය ඇත්තේ වේ ද දුරු කළ තෘෂ්ණාව ඇත්තේ වේ ද ගාහපතිය මෙසේ වනාහි කාමයන්ගෙන් මිදුණේ නම් වෙයි.

කථකදව ගහපති, පුරෙකබරානො හොති: ඉධ ගහපති, එකවචස්ස එවං හොති: එවංරූපො සියං අනාගතමදධානං, එවංවෙදනො සියං අනාගතමදධානං, එවංසඤ්ඤා සියං අනාගතමදධානං, එවංසඛ්ඛාරො සියං අනාගතමදධානං, එවංවිඤ්ඤාණො සියං අනාගතමදධානනති. එවං ඛො ගහපති, පුරෙකබරානො හොති.

ගහපතිය, කෙසේ නම් සසර පෙරටු කොට ඇත්තේ නම් වේ ද ගහපතිය මේ ශාසනයෙහි ඇතුළුකොට අනාගත කාලයෙහි මෙබඳු රූප ඇත්තෙක් වන්නෙමිවා මෙබඳු වේදනා ඇත්තෙක් වන්නෙමිවා මෙබඳු සංඤා ඇත්තෙක් වන්නෙමිවා මෙබඳු සංස්කාර ඇත්තෙක් වන්නෙමිවා මෙබඳු විඤාන ඇත්තෙක් වන්නෙමිවා යි මෙසේ අදහස් වෙයි. ගහපතිය මෙසේ වනාහි සසර පෙරටු කොට ඇත්තේ නම් වෙයි.

කථකදව ගහපති, අපුරෙකබරානො හොති: ඉධ ගහපති, එකවචස්ස එවං හොති: එවංරූපො සියං අනාගතමදධානං, එවංවෙදනො සියං අනාගතමදධානං, එවංසඤ්ඤා සියං අනාගතමදධානං, එවංසඛ්ඛාරො සියං අනාගතමදධානං, එවංවිඤ්ඤාණො සියං අනාගතමදධානං. එවං ඛො ගහපති අපුරෙකබරානො හොති.

ගහපතිය, කෙසේ නම් සසර පෙරටු කොට නැත්තේ නම් වේ ද ගහපතිය මේ ශාසනයෙහි ඇතුළු කෙතෙකුට අනාගත කාලයෙහි මෙබඳු රූප ඇත්තෙක් වන්නෙමිවා මෙබඳු වේදනා ඇත්තෙක් වන්නෙමිවා මෙබඳු සංඤා ඇත්තෙක් වන්නෙමිවා මෙබඳු සංස්කාර ඇත්තෙක් වන්නෙමිවා මෙබඳු විඤාන ඇත්තෙක් වන්නෙමිවායි මෙසේ අදහස් නොවේ ද ගහපතිය මෙසේ වනාහි සසර පෙරටු කොට නැත්තේ නම් වෙයි.

කථකදව ගහපති, කථං විගගයන ජනෙන කතතා හොති: ඉධ ගහපති, එකවචො එවරූපං කථං කතතා හොති: න ජවං ඉමං ධම්මචිනයං ආජානාසි, අනං ඉමං ධම්මචිනයං ආජානාමි, කිං ජවං ඉමං ධම්මචිනයං ආජානිස්සසි? මිච්ඡාපට්ඨනො ජවමසි අභමසමි සමමාපට්ඨනො. පුරෙ වචනීයං පච්ඡා අවච, පච්ඡා වචනීයං පුරෙ අවච. සතිතං මෙ අසතිතං තෙ. ආචිණ්ණං තෙ විපරාවතතං ආරොපිතො තෙ වාදෙ, චර වාදපපමොකඛාය නිගගතිතොසි. නිබ්බයෙහි වා සවෙ පහොසිති. එවං ඛො ගහපති, කථං විගගයන ජනෙන කතතා හොති.

ගහපතිය, කෙසේ නම් ජනයා සමග විරුද්ධ කථා කරන්නේ නම් වේ ද, ගහපතිය මේ ශාසනයෙහි ඇතුළුකොට මෙවැනි කථා කරන්නේ වෙයි. කෙසේ ද: නුඹ මේ ධර්ම විනය නො දන්නෙහිය. මම මේ ධර්ම විනය දන්නෙමි. කිමෙක් ද නුඹ මේ ධර්ම විනය දන්නෙහි ද නුඹ වරදවා පිළිපන්නෙක් වෙහිය. මම මනා කොට පිළිපන්නෙක් වෙමි. පළමුව කිය යුත්ත පසුව කියෙහිය. පසුව කිය යුත්ත පළමුව කියෙහිය. මාගේ වචනය සිඵ්ඨය(මධුරය). තාගේ වචනය නොසිඵ්ඨය(අමධුරය). තා විසින් බොහෝ කලක් පුරුදු කරන ලද වාදය මාගේ වාදයට පැමිණ ක්ෂණයකින් නවතින්නේ ය. මා විසින් තොපගේ දෝෂය නංවන ලදී. මේ වාදයෙන් මිඳෙනු පිණිස ගුරුන් සොයා යව. ඉදින් නිග්‍රහ කරන ලද්දේ වෙහි හැකි නම් ප්‍රශ්නය විසඳව කියායි.

ගහපතිය, මෙසේ වනාහි ජනයා සමග විරුද්ධ කථා කරන්නේ නම් වෙයි.

කථකඳව ගහපති, කථං න විගහයහ ජනෙන කතතා හොති: ඉධ ගහපති, එකවෙචා න එවරුපිං කථං කතතා හොති: 'න ජවං ඉමං ධම්මචිනයං ආජානාසි, අහං ඉමං ධම්මචිනයං ආජානාමි, කිං ජවං ඉමං ධම්මචිනයං ආජානිසසසි? මිච්ඡා පටිපනෙනා ජවමසි අහමසමි සමමා පටිපනෙනා. පුරෙ වචනීයං පච්ඡා අවච, පච්ඡා වචනීයං පුරෙ අවච, සහිතං මෙ, අසහිතං තෙ, ආචිණ්ණං තෙ විපරාවතතං ආරොපිතො තෙ වාදෙ, චර වාදපපමොකකාය නිගගතිතොසි, නිබ්බේදෙති වා සචෙ පහොසිති. එවං බො ගහපති, කථං න විගහයහ ජනෙන කතතා හොති.

ගෘහපතිය, කෙසේ නම් ජනයා සමග විරුද්ධ කථා නො කරන්නේ නම් වෙයි ද: ගෘහපතිය මේ ශාසනයෙහි භික්ෂු තෙම මෙසේ කථා නො කරන්නේ වෙයි. කෙසේ ද: නුඹ ධම්ම චිනය නො දන්නෙහිය. මම මේ ධම්ම චිනය දන්නෙමි. කිම නුඹ මේ ධම්ම චිනය දන්නෙහි ද? නුඹ වරදවා පිලිපන්නේ වෙතිය. මම මනා කොට පිලිපන්නේ වෙමි. පලමුව කිය යුත්ත පසුව කීවෙතිය. පසුව කිය යුත්ත පලමුව කීවෙතිය. මාගේ වචනය සිඵ්ඨය. භාගේ වචනය නොසිඵ්ඨය. තා විසින් බොහෝ කලක් පුරුදු කරන ලද්ද මාගේ වාදයට පැමිණ නවතියි. මා විසින් වාදය ආරෝපනය කරන ලදී. වාදයෙන් මිදෙනු පිණිස ගුරුන් කරා යව. නිග්‍රහ කරන ලද්දෙහි ඉදින් සමර්ථ වෙති නම් විසඳවයි මෙබඳු කථා නො කරන්නේ වෙයි. ගෘහපතිය, මෙසේ වනාහි ජනයා සමග විරුද්ධ කථා නො කරන්නේ වෙයි.

ඉති ගහපති, යං තං චුතතං භගවතා අට්ඨකවග්ගියෙ මාගජදියපඤ්ඤා

මකං පහාය අනිකෙතසාරී
ගාමෙ අකුබ්බං මුනි සඤ්චානි
කාමෙති රිතෙනා අපුරෙකබරානො
කථං න විගහයහ ජනෙන කයිරාති

ඉමසස බො ගහපති, භගවතා සඛබ්බිතෙන භාසිතසස එවං විඤ්චරෙන අඤ්චා දට්ඨබ්බොති.

ගෘහපතිය, මෙසේ වනාහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් අෂ්ටක වර්ගයෙහි මාගජදිය ප්‍රශ්නයෙහි ගෙය අත්හැර ගෙයි වාසය නො කරන්නා වූ ගම හා එක්ව නො වසන්නා වූ කාමයන් කෙරෙත් මිදුනා වූ සසර පෙරටු කොට නැත්තාවූ මහණ තෙමේ කෙසේ ජනයා සමග විරුද්ධ කථා නො කරන්නේ ද, යන මේ වචනය වදාරන ලද්දේ ද ගෘහපතිය, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් සංකෙෂපයෙන් වදාළ මේ වචනයාගේ අර්ථය විස්තර වශයෙන් මෙසේ දතයුතු.